

שקנס רבי מאיר בממונם של הכותים, כדי שלא יטמעו ישראל בהם. כלומר, שלא יתחתנו בהם, שספק פסולים הם, כמבואר בקדושין עד א.

כלומר, רבי מאיר קונס יותר מחכמים, שאילו חכמים קנסו רק שיהיה שור של ישראל פטור על של כותי. אבל לא גזרו על שור תם של כותי שישלם נזק שלם. ואילו רבי מאיר קנס אף על שור תם שלהם שישלם נזק שלם.

מתיב רבי זירא לדברי רבי אבהו, הסובר שקנס רבי מאיר בממונם, ממה ששינו בתחילת פרק שלישי בכתובות:

ואלו נערות בתולות שיש להם קנס, אם אנס אותן או פיתה אדם אותן:

הבא על הממזרת, ועל הנתינה, ועל הכותית.

וסתם משנה רבי מאיר היא, ואי פלקא דעתך שקנס רבי מאיר בממונם, הכי נמי גבי קנס: נקנס רבי מאיר שלא לשלם להן קנס, כדי שלא יטמעו בהן! (10)

אמר, תירץ אבוי: לעולם קונס רבי מאיר את

הכותים בממונם, ולכן דינם כגויים לענין נזיקין, אלא שלגבי אונס ומפתה את הכותית לא קנס רבי מאיר את הכותים, לפטור את האונס או המפתה מתשלום קנס, כדי שלא ט-א יהא חוטא נשכר.

ומקשה הגמרא: וניתביה לעניינים! יאמר רבי מאיר שהאונס או המפתה אותן יתן את הקנס לעניינים, ולא יהא חוטא נשכר!?

אמר תירץ רב מרי: לכך לא אמר רבי מאיר שיתן את הקנס לעניינים, משום דהוה ממון שאין לו תובעים. שלא יוכל אחד מהעניינים לתובעו, כי לכל אחד יאמר "לא לך אתננו, אלא לעני אחר אתנהו".

מתנירין:

שור של פקה, שנגח שור של חרש שוטה וקטן, הרי זה חייב לשלם להם.

ואילו שור של חרש שוטה וקטן, שנגח שור של פקה, פטור מלשלם מגופו כשהוא תם. (1)

שור של חרש שוטה וקטן, שנגח, בית דין מעמידין להן אפוטרופוס, ומעידין להן בפני

1. א. ואפילו העמידו לו בית דין אפוטרופוס לשמירת נזקיו, ובגמרא יתבאר יותר.

ב. כתב רש"י: בגמרא מפרש, דאין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו, אבל בנזקי מועד מעמידין אפוטרופוס לשור היתומים לקיים "והועד בבעליו", וגובין הנזק מקרקע של יתומים. ומה שכתב רש"י שגובין מקרקע של יתומים, דמשמע: אבל לא מטלטלין, הוא לשיטתו בהמשך דבריו, ותמהו התוספות עליו בד"ה אין מעמידין, ויובא בסוגיית הגמרא בהערות.

10. א. כתבו התוספות: "מדרבנן לדרבנן נמי הוי מצי למיפרך, דמודו רבנן דקנסינן להו, דקתני שור של ישראל שנגח שור של כותי, פטור, אלא משום דסתם מתניתין רבי מאיר, פריך מרבי מאיר ארבי מאיר".

ב. כתב הרא"ה ב"שיטה מקובצת": "מתיב רבי זירא, כל שכן דקשיא אי אמרת דסבר רבי מאיר כותים גרי אריות הן, אלא רבי זירא הא והא קשיא ליה, דמיהא משמע דגרי אמת הן, ולא קנסינן.

שור של פקה, פטור. שור של חרש שוטה וקטן שנגח, בית דין מעמידין להן אפוטרופוס, ומעידין להן בפני אפוטרופוס:

קא סלקא דעתין לפרש את מה ששינוי "ומעידין להם בפני אפוטרופוס", דהיינו שמעידים על הנגיחה כשהוא תם כדי לגבות ממנו חצי נזק, ולפיכך מקשה הגמרא על המשנה, סתירה מתחילתה לסופה:

הא גופא — של משנתנו — **קשיא**:

שהרי אמרת ברישא: "שור של חרש שוטה וקטן, שנגח שור של פקה, פטור", אלמא [הרי מוכח]: אין בית דין מעמידין אפוטרופוס לתם כדי לגבות מגופו של התם

—

כלומר: אין בית דין מעמידין אפוטרופוס כדי שיעידו בפניו על היזק השור כדי לגבות מגופו; וזו ששינוי: "שור של חרש .. פטור", היינו כשהוא תם.⁽³⁾

ואימא סיפא, דמשמע לא כן, שהרי שנינו בסיפא: שור של חרש שוטה וקטן שנגח, בית דין מעמידין להם אפוטרופוס, ומעידין להם בפני אפוטרופוס על הנגיחה, כדי לגבות ממנו כשהוא תם —

אפוטרופוס. ובגמרא יתבאר, אם מעידין על השור כשהוא תם כדי לגבות ממנו, או רק כדי לעשותו מועד.

נתפקח החרש אחר ההעדאה, שנעשית בפני אפוטרופוס, או **שנשתפה** [הבריא] **השוטה**, והגדיל הקטן, חזר השור לתמותו. והטעם הוא, משום ש"רשות משנה", כלומר, שור מועד שיצא מרשות של בעלים אחד ונכנס לידי בעלים אחרים, הרי שינוי הרשות משנה את דין העדאתו, וצריך להעידו בשנית ברשות שהוא בה — **דברי רבי מאיר**.

רבי יוסי אומר: הרי הוא בחזקתו, מועד הוא כמו שהיה, שלדעתו אין "רשות משנה".

שור האצטדין, המיוחד לנגיחות, ומלמדין אותו לכך,⁽²⁾ שהרג את האדם, אינו חייב מיתה כשאר שוורים ההורגים את האדם. משום שנאמר "וכי יגח [ומשמעו שמעצמו נגח] שור את איש או את אשה, ומת. סקול יסקל השור". ודרשינן "כי יגח", ולא שיגיחהו [שיאלפוהו אחרים ליגח].

גמרא:

שינוי במשנה: ושל חרש שוטה וקטן שנגח

אפוטרופוס לשור תם של חרש שוטה וקטן להיות אפוטרופוס במקום בעלים לקיים "והועד בבעליו", ויגבה חצי נזק מגופו.

ובהכרח צריך לפרש את מה שכתב "לקיים והועד בבעליו", שאין כוונתו להעיד בפניו לעשותו מועד [ואף שבמשנה נשתמש רש"י בלשון זו לענין העדאה], שהרי לא על זה אנו דנים כאן, אלא כוונתו שבכל שור תם שגובים מגופו אי אפשר לגבות ממנו אלא אם כן באו

ומה שכתב, שמשל היתומים גובים, הנה בגמרא נחלקו אמוראים אם גובים מעליית יתומים, או שגובים מעליית אפוטרופוס, וחוזרים ונפרעים מן היתומים לכשיגדלו.

2. עושים כן למשחק, ואנשים צופים בו באיצטדין.

3. א. נתבאר על פי רש"י, שכתב: אין מעמידין

אלמא: מעמידין להם אפוטרופוס לתם, אמר תירץ רבא: לא כאשר עלתה על דעתך לגבות מגופו! ?

חרש שוטה וקטן שנגח, פטור, ומעמידין להם אפוטרופוס, ולמה היה צריך התנא לחזור ולשנות: שור חרש שוטה וקטן שנגח מעמידים וכו', אלא ודאי משמע, שאף אם יעמידו, מכל מקום הוא פטור לגמרי, ולפירוש זה כיון ה"תורת חיים" מדעתו, וראה מה שכתב ליישב על פי זה, בהערה בהמשך הסוגיא.

ד. ולמדנו מדברי התוספות והראשונים, שאם מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו, היינו שמעמידים בתחילה אפוטרופוס לשמירת נזקיו, ואז נוטל הניזק מגופו, אבל אין די בהעמדתו לאחר הנגיחה וכדמשמע בפשוטו מדברי רש"י.

ולפי שיטתם, ביאור הלשון "מעמידין אפוטרופוס לתם", היינו שמעמידין אפוטרופוס בתחילה לשמירת נזקיו, כדי שיהא אפשר לגבות מגופו, ו"אין מעמידין אפוטרופוס" היינו שהיות ואין גובים מגופו, שוב ממילא אף מתחילה אין מעמידים לו אפוטרופוס לשמור את נזקיו.

ה. מהרמב"ם [נזקי ממון פרק ו הלכה ג ד], נראה לכאורה שהוא מפרש את מה שאמרו "מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו" באופן אחר, וז"ל שם "שור של חרש שוטה וקטן ומי שהוא במדינת הים, שנגחו, פטורין, אבל בית דין מעמידים להם אפוטרופיין, ומעידין בהן בפני האפוטרופיין. הזיקו אחר שהועדו בפני אפוטרופיין, אם עדיין הוא תם משלם חצי נזק מגופו, ואם הועד בו שלשה ימים ואחר כך הזיק, משלם נזק שלם וכו'", משמע לכאורה שהוא מפרש, שמעמידים את האפוטרופוס קודם הנזק ומעידין בפניו, ואחר כך הוא משלם מגופו, [וראה ב"אבן האזל" שם], וב"אילת השחר" רצה לפרש אף את לשון רש"י כדברי הרמב"ם.

ו. ברש"י ביאר את הטעם שאין גובים

עדים בפני הבעלים, ומשום שצריך "והועד בבעליו" [ראה סנהדרין יט א], וכאן שאין גובים ממנו, אין מעמידין לו אפוטרופוס להיות במקום הבעלים להעיד בפניהם, [וכן נראה מלשון ה"פני יהושע" בד"ה בפירש"י, שמבין כן; וראה עוד באות ה].

ב. ומשמע לפי זה מדברי רש"י, שלדעת הסובר בהמשך הענין "מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו", די בהעמדת אפוטרופוס אחר הנגיחה כדי להעיד בפניו לגבות מן השור, ואף שלא העמידוהו תחילה לשמירת נזקי השור, והוא חידוש, [וכן משמע גם מהמשך לשון הגמרא: "אימא סיפא: שור של חרש שוטה וקטן שנגח, בית דין מעמידין להם אפוטרופוס, ומעידין להם בפני אפוטרופוס, אלמא מעמידין להם אפוטרופוס לתם לגבות מגופו", הרי משמע, שאחר הנגיחה מעמידים את האפוטרופוס], ואלם מהתוספות והראשונים אין נראה כן, וכפי שיבואר באות ד; ולפי מה שכתב ה"פני יהושע" בדעת רש"י, בד"ה בפירש"י, הובאו דבריו בהמשך ההערה באות ז, אין הכרח מדברי רש"י למשמעות זו, ראה שם.

ג. הקשו התוספות: למה לא נפרש, שלעולם "מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו", וזו ששינונו ברישא שהם פטורים, היינו כשלא העמידו אפוטרופוס בשעת נגיחה, ותירצו, דהא פשיטא, ואין צריך לאומרו.

והרשב"א תירץ בשם הראב"ד, שמן המשנה מדוייק כן, שהרי בתחילה שינונו: "ושל חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח, פטור", ושוב שינונו בבא נפרדת "שור של חרש שוטה וקטן שנגח, מעמידין להם אפוטרופוס", ואם תמצי לומר שרישא כשלא העמידו אפוטרופוס, וסיפא כשהעמידו, אם כן היה לו לתנא לומר: "שור

האפוטרופוס כדי לגבות מן השור כשהוא תם, אלא הכי קתני: ואם הוחזקו — השוורים של החרש השוטה

והקטן — נגחנין, מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להם בפני אפוטרופוס, ומשוינן להו מועד, [עושים את השוורים למועדים], לענין

בשביל שמירת הנזקים, אלא בשביל קבלת עדות על הגבייה בעלמא, אפילו הכי אין מעמידים, ועל זה פירש רש"י את הטעם כמו שפירש, ומיהו כשהזיק ביד היתומים, בזה סובר רש"י דפשיטא הוא שאין גובין מן השור שלהם, שהרי הם אינם בני תשלומין בשום מקום, ולמה נעמיד להם אפוטרופוס להפסידם, ורק במועד שהוחזק נגחן, בזה מעמידים להם אפוטרופוס, [וראה ברשב"א שכתב, שאין לפרש את הטעם שהוא משום שהן עצמן שחבלו באחרים פטורין, שהרי בהמשך הסוגיא מבואר שאךף כשהלכו בעליו למדינת הים, אין גובין מגופו, וטעם זה הרי לא שייך בזה; ועוד יש להעיר על ה"פני יהושע", שהרי כתב רש"י שבנזקי מועד גובים את הנזק מקרקע של היתומים, ומשמע שממטלטלין שלהם אין גובים, ובפשוטו, רש"י הולך בזה לשיטתו, ולפי ה"פני יהושע" אי אפשר לפרש כן].

ח. והראב"ד פירש: "משום דפלגא נזקא קנסא, ויתומים לא קנסין להו, טעם אחר, מפני שהשור ראוי לחרישה, וקנא מעליא דיתמי הוא, ולא מפסדינן להו, וכן עיקר".

ורש"י דחה את הפירושו הראשון, שהרי אם כן למה נקטה הגמרא "לגבות מגופו", דמשמע, שלכן אין גובים מהם משום שהגבייה היא מגופו, ועוד דחה רש"י טעם זה מכח המשך הסוגיא, שמבואר בה, שאפילו ממועד אין גובים, לדעת הסובר: "צד תמות במקומה עומדת", והרי מכל מקום אינו קנס, אלא שגובים חצי הנזק מגופו.

ובתוספות דחו פירושו זה, כי הניחא למאן דסבר: "פלגא נזקא קנסא", אך לדעת הסובר:

מגופו, שהוא משום שאין בית דין נזקקין לנכסי יתומים קטנים כדי לגבות מהם מטלטלין, אלא לקרקעותיהם בלבד, וכמו ששינונו לעיל יד ב: "שוה כסף", ובברייתא בגמרא פירשוה: "מלמד שאין בית דין נזקקים אלא לנכסים שיש להן אחריות", דהיינו קרקעות, ומפרשת שם הגמרא דהיינו ביתמי; ולכן אין גובים מיתומים קטנים את השור כשהוא תם ומשתלם מגופו, שהרי מטלטלין הם.

והתוספות תמהו: מה ענין דין זה לכאן, שהרי שם אין אנו דנים על נזקים שנעשו על ידי היתומים, אלא על גבייה מנכסי היתומים שירשו מאביהם עבור נזקים שנעשו בחיי אביהם, ואין גובים מהם, משום שאין המטלטלין של היתומים משתעבדים לחוב אביהם, [מטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי], וכדפירש רש"י גופיה שם; ואפילו מיתומים גדולים אין גובין מטלטלין על נזקי אביהם, ואילו כאן אנו דנים על קטנים בלבד].

ולכן כתבו תוספות, שהטעם הוא משום שהיות והקילה התורה על התם שלא ישלם אלא חצי נזק, לכן לגבי יתומים קטנים הקילו חכמים, היות ואין לשור בעלים גמורים לענין שמירת נזיקין אלא אפוטרופוס, [ולשון הרשב"א הוא: "ובתוספות דחקו לפרש"י" אך לא כתב טעם אחר].

ז. וכתב ה"פני יהושע" ליישב את דברי רש"י מתוך דוחק, שרש"י משמע, שאפילו אם הזיק השור אצל האב, מכל מקום אין מעמידין אפוטרופוס לקבל עדות על השור לגבות מגופו, ומשום דמשמע לרש"י מלשון "לגבות מגופו", שאפילו אם אין צורך בהעמדת האפוטרופוס

מי גובים את הנזקים, אם נגח אחר שנעשה מועד בבית דין]:

רבי יוחנן אמר: גובים את הנזק מעליית יתומין⁽⁵⁾ [מנכסי היתומים].

דבי הדר ונגח לשלם מעלייה, כדי שאם יגח אחר שנעשה מועד בבית דין, ישלמו את הנזקים מן העלייה, אבל מגופו אין גובים.⁽⁴⁾

ומפרשת הגמרא: **מעליית מאן** [מעלייתו של

עוסקת אלא כשהוחזקו נגחנין, אבל אם לא הוחזקו הנגחנים אין מעמידים אפילו כדי לעשותו מועד, ולכן שנה התנא בתחילה שהוא פטור בסתם, [ולכאורה צריך ביאור, שהרי אם כן יש לפרש את המשנה, שאחר שהוחזקו נגחנים מעמידים אפוטרופוס אפילו לגבות מגופו, וראה שם בד"ה ומשונין].

ג. **כתב הרמב"ם** [נזקי ממון ו ג]: "שור של חרש שוטה וקטן ומי שהוא במדינת הים, שנגחו, פטורין, אבל בית דין מעמידים להם אפוטרופין, ומעדין בהן בפני האפוטרופין. הזיקו אחר שהועדו בפני אפוטרופין, אם עדיין הוא תם משלם חצי נזק מגופו, ואם הועד בו שלשה ימים ואחר כך הזיק, משלם נזק שלם וכו'".

והראב"ד השיג עליו, שהרי רבא פירש את סתם משנתנו, שאין מעמידין אפוטרופין לתם לגבות מגופו, ואיך פסק הרמב"ם שהוא משלם חצי נזק מגופו.

וכתב ה"מגיד משנה," שאם כי משנתנו אכן סוברת שאין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו, מכל מקום לקמן בעמוד ב הרי מבואר שדין זה מחלוקת תנאים היא, ופסק הרמב"ם כמאן דאמר: "מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו".

וראה מה שכתבו ה"אור שמח" וה"אבן האזל" בביאור שיטת הרמב"ם, ולדברי שניהם הרמב"ם מפרש את המשנה כדבריו.

5. מדברי רש"י במשנה נראה, שאין גובים אלא מן הקרקע שלהם, וראה בהערה שם.

"פלגא נזקא ממונא" [ראה לעיל טו א], מה טעם אין מעמידין לו אפוטרופוס לגבות מגופו, וכן דחו טעם זה מן הטעם השני של רש"י מכח המשך הסוגיא.

והרשב"א דחה, משום שבהמשך הסוגיא מבואר, שאף למי שהלכו בעליו למדינת הים, אין מעמידין אפוטרופוס לגבות מגופו, והרי טעם זה אינו שייך בהם.

ודחה גם את הפירוש השני, שאם כן אכתי תיקשי לדעת רבי ישמעאל שאפשר לסלקו בזווי, מאי איכא למימר.

4. א. **ביארו התוספות,** שאם הוחזקו נגחנים, אז בית דין מעמידים את האפוטרופוס לשמור את נזקיו, ומעידים בפני האפוטרופוס שלש פעמים על הנגיחות שעשה ברשות האפוטרופוס, ולאחר שלש העדאות נעשה מועד; ויש לעיין בלשונם, אם זה הוא דוקא למאן דאמר "ליעודי גברא", או שמא אף למאן דאמר: "ליעודי תורא", ראה לישונם היטב.

ב. לכאורה צריך ביאור: למה הוצרכנו לומר שאין מעמידין את האפוטרופוס אלא כשהוחזקו נגחנים, והרי רק לגבות מגופו אין מעמידים אפוטרופוס ומשום הטעמים שנאמרו לעיל, אבל למה לא יעמידו לו מיד אפוטרופוס כדי לעשותו מועד?!?

וכתב ב"תורת חיים", שלפי מה שפירש הוא את דקדוק הגמרא שאין מעמידין אפוטרופוס לתם שלא כדברי התוספות, אלא משום ששינו שתי בבות נפרדות [הובא בהערה לעיל, וכן כתב הראב"ד], ניחא, שאם לא כן, אכתי תיקשי: למה שינו שתי בבות, אלא ודאי שהסיפא אינה

ומשנין: איפוך את שיטות האמוראים זה לזה, וכך תשנה:

רבי יוחנן אמר: מעליית אפוטרופוס ולא מנכסי יתומים, ולשיטתו שהוא סובר, שאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים; **רבי יוסי בר הנינא אמר:** מעליית יתומים.

אמר תמה רבא:

וכי אטו משום דקשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן [משום שרצונך ליישב סתירת דברי רבי יוחנן] משוית לי לרבי יוסי בר הנינא טועה, [עושה אתה את רבי יוסי בר הנינא לטועה], שיהא הוא סבור שנזקקין לנכסי יתומים קטנים, והא רבי יוסי בר הנינא דיינא הוא ונחית לעומקיה דדינא [דיין היורד לעומקו של דין הוא], ולא יטעה לומר שנזקקין להם!?

אלא מכח קושיא זו, מיישבת הגמרא את סתירת דברי רבי יוחנן באופן אחר:

רבי יוסי ברבי הנינא אמר: מעליית אפוטרופוס, [מנכסיו הפרטיים].⁽⁶⁾

ותמהינן: ומי אמר רבי יוחנן הכי שיגבו מנכסי יתומים קטנים את תשלום נזקיהם?! והאמר רב יהודה אמר רב אסי:

אין נזקקין לנכסי יתומין קטנים לגבות מהם שום חוב, **אלא אם כן ריבית אוכלת בהן** [כשהחוב גדל והולך על ידי איחור התשלום].⁽⁷⁾

ורבי יוחנן אמר: או לשטר שיש בו ריבית, או לתשלום כתובת אשה, משום הפסד מזוני, שהאשה ניזונית משל יתומים עד שלא גבתה את כתובתה.

הרי שלדעת רבי יוחנן גופיה אין נזקקין לנכסי יתומים קטנים, והאיך אמר רבי יוחנן שהיתומים הקטנים צריכים לשלם מנכסיהם כדי לשלם לניזק את ניזוקו!?

ורב הונא בריה דרב יהושע סובר, שהטעם הוא משום חשש צררי, כלומר: שמא אביהם התפיס צרורות ממון לתשלום החוב; ורבא סבר שם [בעמוד ב], שהטעם הוא משום שובר, והיינו, שאנו חוששים שמא היה לאביהם שובר שכבר פרע, והיתומים אינם יודעים היכן הוא.

והקשו התוספות: הרי מסקינן בערכין שם, שהטעם הוא משום צררי, וזה הרי לא שייך כאן, כיון שהחוב הוא על יתומים עצמם; ועוד תמהו, שרבא אומר בהמשך הסוגיא כדבר פשוט, שאי אפשר לגבות מהיתומים, והוא עצמו הרי סובר בערכין שם, שהטעם הוא משום שובר, ואין טעם זה שייך כאן.

ולכן כתבו התוספות, שמלבד הטעמים הנזכרים לעיל, אין גובים מן היתומים כשצריכים

6. הרשב"א הביא על זה בשם הירושלמי [פירקין סוף הלכה ד, וראה שם ב"פני משה" שביאר באופן אחר]: "אמר רבי אבא בר הונא: הדא אמרה [זאת אומרת], המכיש בהמתו של חבירו והלכה והזיקה חייב בנזקה", והיינו שזה הוא טעם חיוב האפוטרופוס בתשלום נזקו, וראה ב"אבן האזל" [נזקי ממון א א אות ט], שהאריך בביאור דברי הירושלמי.

7. וכגון שלוח אביהם מנכרי בריבית.

כתב רש"י: אין נזקקין בית דין לנכסי יתומין לגבות מהן כלום, ואפילו שטר שכתב אביהם, כדמפרש טעמא במסכת ערכין: דיתמי לאו בני מעבד מצוה ניהו [ופריעת בעל חוב מצוה היא]. והנה בגמרא שם סובר רב פפא כטעם רש"י;

לגבות מגופו, תנאי היא שנחלקו בדבר, דתניא: (2)

שור שנתחרשו בעליו, ושנשתטו [או שנשתטו] בעליו, ושחלכו [או שהלכו] בעליו למדינת הים:

יהודה בן נקוסא אמר [בשם] פומבום: הרי הוא בתמותו, עד שיעידו בו בפני הבעלים עצמם, ומפרש לדבריו ואזיל.

וחכמים אומרים: מעמידין לחן אפוטרופין, ומעידין בהן בפני אפוטרופין, ומפרש לה ואזיל.

ואם חזר ונתפקח החרש אחר שהעידו בו בפני האפוטרופין, ונשתפה השוטה, והגדיל הקטן, ובאו בעליו ממדינת הים:

יהודה בן נקוסא אמר פומבום: חזר לתמותו, (3) עד שיעידו בו בפני בעלים, ומשום ש"רשות משנה".

רבי יוסי אומר: הרי הוא בחזקתו, והרי הוא מועד כשהיה.

לעולם לא תיפוך, ואכן סובר רבי יוחנן שנזקקין כאן לנכסי יתומים, ומשום דמזיק שאני, שטובת העולם היא שלא ירבה להזיק, ולכן נזקקין לנכסיהם אפילו כשהם קטנים לדעת רבי יוחנן. (8)

ומבארת הגמרא את טעם מחלוקתם:

רבי יוחנן אמר: מעליית יתומים, ומשום דאי אמרת שהניזק ישתלם מעליית אפוטרופוס, ממנעי ולא עבדי אפוטרופוס [יימנע בית הדין מלמנות אפוטרופוס], כי האנשים יסרבו להתמנות לאפוטרופסין. (4)

רבי יוסי בר חנינא אמר: מעליית אפוטרופוס, וחזרין האפוטרופסין ונפרעין מן היתומים לכו גדלי [נפרעים האפוטרופוסים מנכסי היתומים את מה ששלמו, לכשיגדלו היתומים], ושוב אין לחוש שיימנעו אנשים מלהימנות לאפוטרופסין.

עוד מבארת הגמרא:

ודין זה, אם מעמידין לחן אפוטרופין לתם

שלא כרב פפא שם.

8. רא"ש.

1. ראה בתוספות, ברשב"א וברא"ש, אם יש ללמוד מכאן לכל אפוטרופוס של נכסי יתומים, שהוא פטור מלשלם אם פשע בנכסיהם.

2. את כל הברייתא מפרשת הגמרא בהמשך הענין, ומתוך כך מתבאר, שנחלקו בדבר תנאים.

3. לפי פשוטו אינו מובן, שהרי אמר סומכוס

לקבל עליהם עדות, משום שאין מקבלים עדים שלא בפני בעל דין, וקטנים כמי שאינו בפניהם דמי, ולא הוצרכו לאותם טעמים אלא לענין שטר חוב מקויים היוצא על היתומים; וכן פירשו הרשב"א והרא"ש.

וב"שיטה מקובצת" בשם תלמידי הר"פ כתוב, שקושיית הגמרא היא לפי השיטה הסוברת שהטעם הוא משום שאינן בני מצוה [וכן משמע מרש"י]; ואולם המהרש"א כתב, שעיקר קושיית התוספות היא, על המבואר בהמשך הסוגיא ש"טועה" מי שסובר שנזקקין, וזה הרי לא יתכן, כי שמא אותו מאן דאמר סובר